

Pohjois-Karjala, Etelä-Karjala ja Kymenlaakso

Investoinnit elinvoimaan itäisten raja-alueiden kokonaisturvallisuuden, tulevaisuuskon ja veto- ja pitovoiman vahvistajana

Suomen itärajan alueiden toimintaympäristö on muuttunut pysyvästi. Venäjän hyökkäyssota, EU:n pakotteet, rajan sulkeutuminen ja Venäjä-riippuvuuden äkillinen katkeaminen ovat samanaikaisesti murentaneet aluetaloutta, katkaisseet liikkumisen ja yhteistyön sekä lisänneet epävarmuutta arjessa. Pohjois-Karjala, Etelä-Karjala ja Kymenlaakso sijaitsevat nyt EU:n ja Naton ulkorajalla – alueilla, joiden merkitys kansalliselle ja eurooppalaiselle turvallisuudelle on kasvanut ratkaisevasti.

Suomen ja Venäjän välisen kaupan romahtaminen vuodesta 2022 lähtien on iskenyt erityisesti matkailuun, logistiikkaan ja rajat ylittävään elinkeinotoimintaan. Perinteinen yhteistyö rajan yli on päättynyt kokonaan. Itärajasta on tullut taloudellisen ja sosiaalisen portin sijaan turvallisuuseste. Samalla alueet kohtaavat vakavia saavutettavuushaasteita kaikissa liikennemuodoissa ja digitaalisissa yhteyksissä, ja hybridiuhat – kuten välineellistetty maahanmuutto ja kybervaikuttaminen – ovat muuttuneet pysyväksi osaksi toimintaympäristöä.

Tässä tilanteessa keskeinen kysymys ei ole vain rajaturvallisuus tai viranomaisvalmius. Ratkaisevaa on, **miten itäiset raja-alueet pidetään elinvoimaisina, asuttuina ja toimintakykyisinä myös pitkällä aikavälillä.** Kokonaisturvallisuus ei synny vain valvonnasta ja varautumisesta, vaan arjen toimivuudesta.

Kokonaisturvallisuus rakentuu siitä, että:

- liikenneyhteydet ja digitaaliset yhteydet toimivat kaikissa tilanteissa
- energiahuolto ja huoltovarmuus ovat turvattuja
- yrityksillä on edellytykset investoida, uudistua ja kasvaa
- ihmisillä on työtä, palveluja ja todellinen syy jäädä alueelle tai muuttaa sinne

Tässä mielessä **elinvoimainvestoinnit ovat suoraan turvallisuusinvestointeja.** Kun infrastruktuuri, osaaminen, elinkeinorakenne ja palvelut vahvistuvat, paranee samalla alueiden kriisinsietokyky, huoltovarmuus ja yhteiskunnallinen vakaus. Elävä raja-alue on turvallinen raja-alue – tyhjenevä raja-alue on riski, ei ratkaisu.

Kymenlaakson, Etelä-Karjalan ja Pohjois-Karjalan asema itärajalla tekee niistä samanaikaisesti kansallisen kokonaisturvallisuuden etulinjan ja kehitysalustan. Näille alueille kohdistuvilla investoinneilla on kaksisuuntainen vaikutus:

- ne vahvistavat välittömästi turvallisuutta, varautumista ja huoltovarmuutta
- ja samalla uudistavat aluetaloutta, lisäävät veto- ja pitovoimaa sekä vahvistavat tulevaisuudenuskoa, erityisesti nuorten ja työikäisten näkökulmasta

Suomen itäraja-alueiden uudistuminen edellyttää myös **konkreettisia EU-tason ratkaisuja:** kohdennettua rahoitusta, sääntelyn joustavoittamista ja strategisia investointeja, jotka tunnistavat itärajat pysyvänä rakenteellisena erityiskysymyksenä – ei väliaikaisena kriisinä. Rajaturvallisuuteen ja maahanmuuttoon osoitetun EU-rahoituksen ehtojen on mahdollistettava myös alueiden elinvoimaa ja resilienssiä tukevat investoinnit. Elinvoima on rinnastettava kriisitilanteisiin samalla tavoin kuin luonnonkatastrofit.

Keskustelun tavoitteena on tunnistaa, miten julkiset ja yksityiset investoinnit voidaan kohdentaa niin, että ne tukevat samanaikaisesti elinvoimaa, huoltovarmuutta ja kokonaisturvallisuutta, sekä selkeyttää valtion, maakuntien ja kuntien työnjakoa tässä pysyvästi muuttuneessa tilanteessa. Kyse ei ole yksittäisistä hankkeista, vaan pitkäjänteisestä suunnasta ja rakenteellisista valinnoista.

Ehdotus keskustelukysymyksiksi

Alla kahdeksan kysymystä. Näistä 4–5 toimii keskustelun rungoksi, loput varalla tai jatkoon.

1. Elinvoima turvallisuuspolitiikkana

Miten elinvoimainvestoinnit (infra, osaaminen, yritystoiminta, palvelut) tunnistetaan ja käsitellään osana kansallista kokonaisturvallisuutta itäisillä raja-alueilla – ei erillisenä aluepolitiikkana?

2. Kaksikäyttöiset investoinnit – periaatteesta käytäntöön

Mihin konkreettisiin kaksikäyttöisiin investointeihin valtion rahoitusta tulisi ensisijaisesti kohdentaa itäisillä raja-alueilla, jotta ne tukevat sekä arjen elinvoimaa että kriisinsietokykyä? (digi, energia, logistiikka, varavoima, koulutus- ja TKI-rakenteet)

3. Raja-alueiden kriittinen infrastruktuuri

Mitkä ovat itäisten raja-alueiden kriittisimmät yhteydet ja infrastruktuurit (liikenne, digi, energia), ja mikä on valtion vastuu niiden pitkäjänteisessä turvaamisessa muuttuneessa geopoliittisessa tilanteessa?

4. Tulevaisuudenusko ja pitovoima

Miten investoinneilla voidaan konkreettisesti vahvistaa nuorten ja työikäisten tulevaisuudenuskoa ja halua asua itäisillä raja-alueilla, ja miten tämä kytketään turvallisuus- ja huoltovarmuustavoitteisiin?

5. Rakennemuutos ja uudet elinkeinot

Miten itäisten raja-alueiden rakennemuutos voidaan kääntää uuden elinkeinorakenteen ja investointien kasvualustaksi niin, ettei alueiden talous palaudu vanhaan Venäjä-riippuvuuteen mahdollisen rajan avautumisen myötä?

6. Alueet testialustoina

Voidaanko itäiset raja-alueet asemoida kokonaisturvallisuuden, huoltovarmuuden ja kaksikäyttöisten ratkaisujen pilotointi- ja testialueiksi, ja mitä tämä edellyttää rahoitukselta ja sääntelyltä?

7. Valtion ja alueiden työnjako

Miten valtion ja maakuntien työnjakoa tulisi kehittää, jotta itäisten raja-alueiden erityistilanne tunnistetaan pysyvänä rakenteellisena kysymyksenä – ei väliaikaisena kriisinä?

8. Pitkäjänteisyys vs. projektit

Miten varmistetaan, että itäisten raja-alueiden elinvoimaa ja kokonaisturvallisuutta vahvistavat investoinnit ovat pysyviä rakenteita eivätkä lyhytkestoisia hankkeita?

Lisäosa: Alueellinen pääomarahasto investointien tukena

Itäisen Suomen yritysten kasvupotentiaalia on vahvistettava kehittämällä oman pääoman ehtoista rahoitusta. Pankit ovat sääntelyyn vedoten vetäytyneet yritysrahoituksesta merkittävästi, mikä on lisännyt julkisten toimijoiden roolia rahoitusmarkkinoilla. Tämä näkyy muun muassa Finnveran uusissa suorissa lainatuotteissa mikroyritysten kasvuhankkeisiin.

Oman pääoman puute on keskeinen este uusien ja kasvavien yritysten käynnistämiseksi, kehittymiseksi, kasvuksi ja kansainvälistymiseksi. Vahva oma pääoma parantaa yritysten riskinkantokykyä, rahoituksen saatavuutta ja toimintavapautta.

Valtion pääomittaman alueellisen pääomarahaston tulisi olla toimialariippumaton, mutta matkailu olisi yksi keskeisistä painopisteistä. Pääomarahasto tukisi itäisen Suomen kehittämistä, matkailun kansainvälistymistä ja samalla myös huoltovarmuutta.

Business Finlandin tuen saatavuus Itäisessä Suomessa – Itäisen Suomen osaratkaisu kansallisen rahoituksen saantoon ja sen hyödynnettävyys yritysten uudistumiseen.